

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
EVLİYA ÇELEBİ VE SEYAHATNAMESİ'NE İLİŞKİN
ALGILARININ İNCELENMESİ***

**7TH GRADE STUDENTS' PERCEPTIONS ON EVLİYA ÇELEBİ
AND TRAVELOGUE IN SOCIAL STUDIES LESSON**

*Turhan ÇETİN**
Ayşegül HOCAOĞLU****

Özet:

Bu çalışmanın amacı, Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi'ne ilişkin 7. sınıf öğrencilerinin algılarının incelenmesidir. Bu amaçla, çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak ise, metafor ve yarı yapılandırılmış algı soruları kullanılmıştır. Katılımcılardan elde edilen verilerin çözümlenmesinde ve yorumlanmasında içerik analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda, öğrencilerin Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi'ne ilişkin bilgilerinde eksiklik tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi'ne yer verilmelidir. Böylelikle, bir edebi tür olan Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi'nin Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılması öğrencilere pek çok istendik davranışın kazandırılmasında sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Evliya Çelebi, Evliya Çelebi Seyahatnamesi.

Abstract:

The purpose of this study was to determine how 7th grade students perceive Evliya Çelebi and Travelogue. For this purpose the study qualitative research method used. As data collection tool is metaphors and used semi-structured questions of perception. Content analysis was conducted to analyze and interpret the data of the study. As a result of analyze, the student's are rather lacking their information on Evliya Çelebi and Travelogue, but we can conclude that the majority of the students have restricted knowledge about Evliya Çelebi and Travelogue. According to data obtained from this study should include to Evliya Çelebi and Travelogue in Social Studies curriculum. Thus, Evliya Çelebi and Travelogue which

* Bu çalışma, 08-10 Mayıs 2015 tarihinde düzenlenen olan "VII. Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi"nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD - Ankara
cetin.turhan@gmail.com

*** Yrd. Doç. Dr., Bozok Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD - Yozgat
aysegull_clk@hotmail.com

a literary genre can be provided desirable behavior for students by using Social Studies courses.

Key words: Social Studies, Evliya Çelebi, Evliya Çelebi's Travelogue.

GİRİŞ

Edebi metinler aracılığıyla çocuklar, kendilerini farklı zaman ve mekanlarda yaşamış insanlarla karşılaştırabilir; başka ülkelerdeki insanların yaşama şekillerini takdir eder. Bu onlarda, empatik düşünme alışkanlığını geliştirir karakter eğitimine katkıda bulunur (Sağlamer'den akt. Öztürk, Keskin ve Otluoğlu, 2012, s. 35).

Günümüzde Sosyal Bilgiler öğretiminde pek çok edebi ürün kullanılmaktadır. MEB'in ilköğretim 5. sınıf, 6. sınıf ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı incelendiğinde bu edebi türler arasında hikaye, destan, türkü, biyografi, şiir vs. bulunmaktadır. Bu edebi ürünleri kullanmak, Sosyal Bilgiler öğretiminde çeşitli becerilerin, kazanımların ve değerlerin kazandırılmasında etkili olabilir. Sosyal Bilgiler dersinde edebi türlerin kullanımı öncelikle herhangi bir konuyla ilgili disiplinlerarası bilgi paylaşımını sağlar. Öğrencilerin konuyla ilgili bilgilerini artırmanın yanı sıra eleştirel düşünme, empati kurma, çoklu bakış açısı, dili güzel kullanma, iletişim, zaman ve kronoloji gibi çeşitli becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olur. Soyut konu ve kavramların somutlaştırılmasını sağlar, derse ilgi çeker, motivasyonu ve başarıyı artırır (Kaymakçı, 2013, s. 231-232).

Edebi metinler içerisinde yer alan Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde kullanılması programın vermek istediği kazanım, değer ve hatta becerinin verilmesine yardımcı olabilir. Sosyal Bilgiler dersinin kazanım, değer ve beceri boyutu dikkate alınarak öğretimde Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi'nin kullanılması, öğrencilere çok boyutlu düşünme imkanı da sunabilir. Böylelikle hem dersin amacının gerçekleşmesi hem de kültürel değerimiz olan Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi'nin nesilden nesile aktarılması sağlanabilir.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler 7. sınıf öğretim programında yer alan, Türk Tarihinde Yolculuk ünitesinin kazanımları içerisinde bulunan *Seyahatnamelerden Hareketle Türk Kültürüne ait unsurları örneklendirir*, kazanımından yola çıkarak, 7. sınıf öğrencilerinin Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi'ni nasıl algıladıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma:

1. Ankara ili merkez ilçelerinde yer alan 3 farklı ortaokulda bulunan 7. sınıf öğrencileri ile,

2. 2014-2015 eğitim-öğretim güz dönemi ile sınırlıdır.

3. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmada 7. sınıf öğrencilerinin Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi ilişkin algılarını ölçmek için, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bununla beraber araştırmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim genel olarak, bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarma sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 85). Bir başka tanımlamada ise olgubilim, kolay kolay yüzeye çıkamayan karmaşık bir sorunun, bir başka deyişle gerçeğin ortaya çıkarılmasına yönelik bir süreçtir (Baş ve Akturan, 2013, s. 87).

4. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye İstatistik Kurumu'nun sosyo-ekonomik düzey verileri göz önünde bulundurularak, 2014-2015 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Ankara ili merkez ilçelerinden üst, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeye sahip yerleşim yerlerinde amaçlı örnekleme yöntemi içerisinde yer alan maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan üç ortaokuldaki; üst sosyo ekonomik düzeyden 84 (39 erkek-45 kız), orta sosyo-ekonomik düzeyden 77 (41 erkek-36 kız), alt sosyo ekonomik düzeyden 72 (36 erkek-36 kız), toplamda 233 (117 kız-116 erkek) 7.sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Maksimum çeşitliliğe dayalı örnekleme oluşturulmada amaç, görece olarak küçük bir örnekleme oluşturmak ve bu örneklemede çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.136).

5. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmada veri toplama aracı olarak, metafor ve yarı yapılandırılmış 5 algı sorusu kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan metafor, mecazlar yoluyla veri toplama yöntemidir. Mecazı merkeze alan veri toplama çalışmaları süreç olarak açık uçlu sorulara dayalı bireysel veya odak grup görüşmelerinden pek farklı değildir. Toplanan verinin doğası gereği tipik bir bireysel görüşme, odak grup görüşmesi, gözlem veya doküman incelemesinin bazı türlerine göre daha kolay ve pratik bir veri toplama yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 242).

Araştırmaya katılan ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi'ne ilişkin algılarını ölçmek amacıyla, öğrencilerden 20 dakikada 5 yarı yapılandırılmış algı sorusunu cevaplamalarını ve 20

dakikada da “Evliya Çelebi Seyahatnamesi gibidir çünkü” cümlesini tamamlamaları istendi. Bunun için her bir öğrenciye üst kısımda açıklamaların bulunduğu boş bir kağıt verildi.

6. VERİLERİN TOPLANMASI

Çalışmanın uygulama aşamasında her öğrenciye iki sayfada bulunan 5 yarı yapılandırılmış algı sorusu ve 1 metafordan oluşan veri toplama formu dağıtılmıştır. Çalışmaya başlamadan önce araştırmacı, öğrencilere araştırma hakkında kısa bilgiler sunmuştur ve verilen formda yer alan yönerge okunarak araştırma konusunda öğrencilerin bilgilenmeleri sağlanmıştır. Öğrenciler yaklaşık kırk dakikada çalışmayı tamamlamıştır.

7. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK

Araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğini sağlamak için, metaforların söz konusu kategorileri temsil edip etmediğini belirlemek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Katılımcılara ait metafor listeleri ve kategori listeleri uzman tarafından incelenmiştir. Araştırmacı ve uzman listesi, görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları belirlenerek araştırmanın güvenilirliği, Miles ve Huberman'ın (1994) formülü (Görüş birliği/görüş Birliği+Görüş Ayrılığı) kullanılarak hesaplanmıştır. Bu değerlendirmeye göre %90 düzeyde bir güvenilirlik sağlanmıştır. Yarı yapılandırılmış algı soruları, alan uzmanı tarafından incelenerek her bir sorunun araştırmanın amacına uygun olup olmadığı incelenmiştir.

8. VERİLERİN ANALİZİ

Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde, ölçümlerin birimleri iletişim üzerinde, özellikle mesajların çeşitliliği ve sıklığı, belli bir konuşma kalıbının ya da sözcük grubunun kaç kere kullanıldığı üzerine yoğunlaşır (Merriam, 2013, s. 195).

a. Metaforlara Göre Öğrencilerin Cevaplarının Analizi

Üst sosyo-ekonomik düzeyde öğrencilerin verdiği toplam 84 cevaptan; 64 geçerli, 20 geçersiz yanıt alınmıştır.

Tablo 1: Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Öğrencilere İlişkin Geçerli Metafor Sayıları

Metafor Sırası	Metafor Adı	Frekans (f)
1	Sözlük	1
2	Bilgin	1
3	Fotoğraf Makinesi	1
4	Öğretmen	1
5	Coğrafya Atlası	1
6	Kroki	1
7	Tarih	2
8	Göz	2

9	Pankart	1
10	Bilgi Sayfaları	1
11	Kütüphane	3
12	Ansiklopedi	3
13	Kitap	7
14	Bilgi Kitabı	1
15	Roman	2
16	Günlük	2
17	Sosyal Kitabı	1
18	Gezi Defteri	1
19	İmkansız Başarmak	1
20	Uçak	4
21	Uçan Kalem	1
22	Leylek	1
23	Gökyüzü	1
24	Türkiye	1
25	Ay	1
26	Sınıfım	1
27	Türkiye Haritası	1
28	Kuş	6
29	Mektup	1
30	Dünyayı Tanıtan Kitap	1
31	Dünyayı Gezen Uçak	1
32	At	1
33	Araba	1
34	Araç	1
35	İstanbul	1
36	Tanıtım Kitabı	1
37	Hikaye	1
38	Harita	1
39	Zaman Makinesi	1
40	Defter	1
41	Şahin	1

Orta sosyo-ekonomik düzeyde öğrencilerin verdiği toplam 77 cevaptan; 57 geçerli, 20 geçersiz yanıt alınmıştır.

Tablo 2: Orta Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Öğrencilere İlişkin Geçerli Metafor Sayıları

Metafor Sırası	Metafor Adı	Frekans (f)
1	Hayal	1
2	Ülke	1
4	Trip Advisor	1
5	Havuç	1
6	İksir	1
7	Sözlük	1

Turhan Çetin, Ayşegül Hocaoğlu
Sosyal Bilgiler Dersinde 7. Sınıf Öğrencilerinin Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi'ne İlişkin Algılarının İncelenmesi
7th Grade Students' Perceptions on Evliya Çelebi and Travelogue in Social Studies Lesson

8	Kitap	2
9	Gözlük	1
10	Ders Kitabı	1
11	İşlenmiş bir halı	1
12	Gezi rehberi	1
13	Gezi yazısı	1
14	Deniz	2
15	Rehber	3
16	Dünya	1
17	Televizyon	1
18	Şehirlerin ansiklopedisi	1
19	Balonda beş hafta	1
20	Betimleme	1
21	Sözlü kültür haritası	1
22	80 günde devrialemler	2
23	Günlük	1
24	Harita	4
25	Anı	2
26	Zaman Kapsülü	1
27	Resim	1
28	İnsan algoritması	1
29	Zaman Makinesi	1
30	Bilgi Kaynağı	1
31	Türkiye'yi anlatan Kitap	1
32	Kullanma Kılavuzu	1
33	Coğrafya Kitabı	1
34	Ansiklopedi	2
35	Beyin	1
36	Şehir Tarihi	1
37	Kaynak Kitap	1
38	Tur Rehberi	1
39	İmar Edilen Şehir	1
40	Rehber Kitabı	1
41	Macera Kitabı	1
42	Kütüphane	1
43	Öykü	1
44	Gezi Kitabı	1
45	Aynadaki Adam	1
46	Günlük	1
47	Betimleme	1

Alt sosyo-ekonomik düzeyde öğrencilerin verdiği toplam 73 cevaptan; 53 geçerli, 20 geçersiz yanıt alınmıştır.

Tablo 3: Alt Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Öğrencilere İlişkin Geçerli Metafor Sayıları

Metafor Sırası	Metafor Adı	Frekans (f)
1	Harita	2
2	Defter	1
3	Günlük	1
4	Nasihat	1
5	Kitap	10
6	Sözlük	1
7	Keşif Kitabı	1
8	Rehber	2
9	Ansiklopedi	2
10	Uçak	3
11	Sandık	1
12	Su	1
13	Türkiye'yi Gezen Adamlar	1
14	Bilgi	1
15	Merdiven	2
16	Ayakkabı	1
17	Kartal	1
18	Hayat	3
19	Tren	1
20	Çiçek	3
21	Harita Lejantı	1
22	Telefon	1
23	İnternet	1
24	Hikaye	2
25	Bir çok yere açılan kapı	1
26	Şiir	1
27	Gemi	1
28	Ağaç	1
29	Yol Göstergesi	1
30	Kuş	1
31	Çeşme	1
32	Kutunun içindeki eşya	1
33	Büyü	1
34	Çocuk	1
35	Akıl	1

b. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Öğrencilerin algılarını ölçmek amacıyla oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formunun çözümlenmesi ve yorumlanmasında içerik analizi kullanılmıştır.

9. BULGULAR

9.1. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne Yönelik Öğrencilerin Metaforik Algılarına İlişkin Bulgular

Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne ilişkin üst, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeyde yer alan öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4: Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Öğrencilerin “Evliya Çelebi Seyahatnamesi” ile İlgili Geliştirdikleri Metaforların Sayıları ve Frekansları

Kategori Adları	Metaforlar	Metafor Sayısı	Frekansları (Öğrenci Sayıları)
Bilgi Sahibi	Sınıfım (1)	1	1
Bilgi Veren	Kitap (7), Sosyal Kitabı (1), Ansiklopedi (2), Dünyayı Tanıtın Kitap (1), Sözlük (1), Bilgin (1), Fotoğraf Makinesi (1), Öğretmen (1), Coğrafya Atlası (1), Kroki (1), Tarih (2), Pankart (1), Bilgi Sayfaları (1), Kütüphane (3), Bilgi Kitabı (1), Zaman Makinesi (1), Defter (1), Uçak (1), Harita (1), İstanbul (1), Tanıtım Kitabı (1), Roman (1), Ansiklopedi (1), Hikaye (1)	24	34
Edebi Tür	Günlük (2), Roman (1)	2	3
Başarı Olarak	İmkansız Başarmak (1)	1	1
Ulaşım Aracı	Uçak (3), Leylek (1), Kuş (6), At (1), Araba (1), Araç (1)	6	13
Kapsamı Geniş Olarak	Göz (1), Gökyüzü (1), Türkiye (1), Ay (1), Dünyayı Gezen Uçak (1), Türkiye Haritası (1)	7	7
Araç Olarak	Uçan Kalem (1)	1	1
Kayıt Cihazı	Göz (1), Gezi Defteri (1), Şahin (1)	3	3
Mutluluk Veren	Mektup (1)	1	1

Tablo 1 incelendiğinde, üst sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcılar Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne ilişkin 41 metafor geliştirmişlerdir. Geliştirilen metaforların yarısından fazlası (38) yalnız bir katılımcı tarafından temsil edilmektedir. Geriye kalan 7 metafor ise 27 katılımcı tarafından temsil edilmektedir. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne ilişkin metaforların frekans dağılımına bakıldığında en sık kullanılanlar arasında “kitap” (f:7), “kuş” (f:6) gelmektedir.

Tablo 4 incelendiğinde ise, üst sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne yönelik geliştirdikleri metaforlar ortak özellik bakımından 9 kavramsal kategori altında toplanmıştır.

Tablo 5: Orta Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Öğrencilerin “Evliya Çelebi Seyahatnamesi” ile İlgili Geliştirdikleri Metaforların Sayıları ve Frekansları

Kategori Adları	Metaforlar	Metafor Sayısı	Frekansları (Öğrenci Sayıları)
Fayda Veren	Gözlük (1), Havuç (1)	2	2
Bilgi Veren	Deniz (2), şehirlerin ansiklopedisi (1), harita(3) , tripadvisor uygulaması (1), iksir (1), sözlük (1), kitap (1), ders kitabı (1), gezi yazısı (1), zaman kapsülü (1), resim (1), coğrafya kitabı (1), rehber (2), kullanma kılavuzu (1), kaynak kitap (1), şehir tarihi (1), ansiklopedi (2), bilgi kaynağı (1), zaman makinesi (1), rehber kitabı (1)	20	25
Değerli Olarak	Kitap (1)	1	1
Kültürel Zenginlik	Ülke (1), Dünya (1), Televizyon (1)	3	3
Görsellik Kaynağı Olarak	Hayal (1), gezi rehberi (1), rehber (1), betimleme (1), sözlü kültür haritası (1), harita (1)	6	6
Emek Olarak	İşlenmiş halı (1)	1	1
Edebi Tür Olarak	Balonla Beş Hafta (1), 80 günde devri alem (2), günlük (2), anı (2), macera kitabı (1), öykü (1), betimleme (1), gezi kitabı (1)	8	11
Uğraş Olarak	İmar edilen şehir (1)	1	1
Kapsamlı Olarak	Tur rehberi (1), kütüphane (1), Türkiye'yi anlatan kitap (1)	3	3
İnsanın mükemmelliği Olarak	İnsan algoritması (1)	1	1
Kişinin yaşamı Olarak	Aynadaki adam (1)	1	1
Kayıt cihazı	Beyin (1)	1	1

Tablo 2 incelendiğinde, orta sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcılar Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne ilişkin 47 metafor geliştirmişlerdir.

Geliştirilen metaforların yarısından fazlası (41) yalnız bir katılımcı tarafından temsil edilmektedir. Geriye kalan 7 metafor ise 15 katılımcı tarafından temsil edilmektedir. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne ilişkin metaforların frekans dağılımına bakıldığında en sık kullanılanlar arasında "harita" (f:4) gelmektedir.

Tablo 5 incelendiğinde ise, orta sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne yönelik geliştirdikleri metaforlar ortak özellik bakımından 12 kavramsal kategori altında toplanmıştır.

Tablo 6: Alt Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Öğrencilerin "Evliya Çelebi Seyahatnamesi" Hakkında Geliştirdikleri Metaforların Sayıları Ve Frekansları

Kategori Adları	Metaforlar	Metafor Sayısı	Frekansları (Öğrenci Sayıları)
Kayıt cihazı	Telefon (1), kutunun içindeki eşya (1), Sandık (1)	3	3
Bilgi veren	Akıl (1), internet (1), merdiven (1), birçok yere açılan kapı (1), uçak (1), ağaç (1), hayat (1), çocuk (1), kitap (7), çeşme (1), rehber (1), harita lejanti (1), ansiklopedi (1), çiçek (1), nasihat (1), bilgi (1), Türkiye'yi gezen adamlar (1), sözlük (1)	18	24
Edebi Tür	Hikaye (2), kitap (1), şiir (1), günlük (1)	4	5
Kapsamlı	Hayat (2), kuş (1), gemi (1), tren (1), kitap (2), ansiklopedi (1), defter (1), harita (1)	8	10
Güzellik	Çiçek (1), büyü (1)	2	2
Yol gösteren	Harita (1), yol göstergesi (1), rehber (1)	3	3
Anlam yüklü olması	Çiçek (1)	1	1
Ulaştırıcı	Kartal (1), ayakkabı (1), merdiven (1), uçak (2), keşif kitabı (1)	5	6
Doyum veren	Su (1)	1	1

Tablo 3 incelendiğinde, alt sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcılar Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne ilişkin 34 metafor geliştirmişlerdir. Geliştirilen metaforların yarısından fazlası (40) yalnız bir katılımcı tarafından temsil edilmektedir. Geriye kalan 5 metafor ise 15 katılımcı tarafından temsil edilmektedir. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne ilişkin

metaforların frekans dağılımına bakıldığında en sık kullanılanlar arasında “kitap” (f:10) gelmektedir.

Tablo 6 incelendiğinde ise, alt sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların Evliya Çelebi Seyahatnamesi’ne yönelik geliştirdikleri metaforlar ortak özellik bakımından 9 kavramsal kategori altında toplanmıştır.

9.2. Öğrencilerin Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi’ne Yönelik Açık Uçlu Algı Sorularına İlişkin Bulgular

Evliya Çelebi Seyahatnamesi’ne ilişkin üst, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeyde yer alan öğrencilerin açık uçlu sorulara ilişkin yanıtları aşağıda yer almaktadır.

1. Soru: Seyyah ve seyahat kavramını nasıl tanımlarınız? Sorusuna üst sosyo-ekonomik düzeydeki 84 öğrencinin 76’sı geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 7: Birinci Soru (Üst Sosyo-Ekonomik Düzey)

Seyyah	Gezgin (23), gezen (17), seyahatname yazan kişi (1), her yeri gezmiş kişi (4), para kazanmak amacıyla gezen kişi (1), göç eden kişi (1), seyahat eden kişi (2), gördüklerini yazan kişi (7), kitap yazan kişi (1), turist (2)
Seyahatname	Bir şehrin günlüğü (1), seyahat defteri (1), gezilen yerin yazısı (11), şehrin haritası (1), şehrin raporu (1), gezi defteri (4), seyyahın notları (4), önemli yerlerin kitap haline getirilmesi (3), gezdiği yerlerin hatıra defteri (1), gezdiği yerleri not etmek (9), ülkelerin tanıtılması (1), resmi seyahat notları(1), kültürel özelliklerin yazılması (1), gezginin haritası (1), gittiğimiz yerleri anlatan defter (1), gezilen yerlerden bilgi almak (1), kişinin gittiği ülkede yaptığı araştırma (1), anı defteri (1), seyyahların gezdiği yerler (1), bir yerin güzelliğini anlatır (1), gezdiğimiz yerler hakkında görüşlerimizi anlattığımız defter (1), gezilen yerlerin kitabı (1), gezgin kişinin tuttuğu defter (2),

1. Soru: Seyyah ve seyahat kavramını nasıl tanımlarınız? Sorusuna orta sosyo-ekonomik düzeydeki 77 öğrencinin 70'i geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 8: Birinci Soru (Orta Sosyo-Ekonomik Düzey)

Seyyah	Gezgin (31), gezen (19), gördüklerini not eden kişi (2), dünyayı gezip gören kişi (1), bir çok yeri gezmiş kişi (3), şehirleri gezen kişi (1), seyahat eden kişi (5), gezdiği yerle ilgili yazı yazan kişi (1)
Seyahatname	Seyyahların yazdığı tanıtım kitabı (1), gezdiğimiz yerleri kayıt aldığımız defter (4), gezi yazısı (2), gezen kişinin yazdığı not (12), seyahat defteri (1), araştırma yaptığımız defter (1), notların kitapta toplanması (6), gezi kitabı (1), gezginin araştırarak yazdığı kitap (4), gezilen yerlerin ayrıntılarına kadar yazılması (4), şehirler hakkında bilgi bulunan kitap (1), önemli yerlerin yazıldığı kitap (2), gezginin gözlem ve bilgilerini kaydettiği eser (1), seyyahların günlüklerini kaydettiği kitap (2), seyyahın ilgi çeken özellikleri topladığı kitap (2), gözlemlerle ortaya çıkan eser (1), bilgilendirici kaynak (2), gezip ve değerlendirip yazdığımız kitap (1), gezginin araştırması (1), yolculuk hakkında yazılan kitap (1)

1. Soru: Seyyah ve seyahat kavramını nasıl tanımlarınız? Sorusuna alt sosyo-ekonomik düzeydeki 72 öğrencinin 54'ü geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 9: Birinci Soru (Alt Sosyo-Ekonomik Düzey)

Seyyah	Gezgin (34), gezen (12), dünyayı dolaşan kişi (1), öğretici (1), gördüklerini yazan kişi (1), seyahat eden kişi (1)
Seyahatname	Gezgin kitabı (1), gezginin not aldığı defter (11), seyahat günlüğü (1), gezdikleri yerlerden bilgi toplayıp kitap oluşturmak (13), bir i ya da ülke hakkında anı yazmak (1), ilginç şeylerin not alındığı defter (3), öğreten eser (1), çeşitli ülkeler hakkında bilgiler barındırır (1)

2. Soru: Evliya Çelebi ve Seyahatname'sini nasıl tanımlarsınız? Sorusuna üst sosyo-ekonomik düzeydeki 84 öğrencinin 66'sı geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 10: İkinci Soru (Üst Sosyo-Ekonomik Düzey)

Evliya Çelebi	Seyyah (5), gittiği yerleri not tutan kişi (3), çok gezmiş biri (10), 17. Yy'da gezen insan (1), gezmeyi seven kişi (1), dünyayı gezen kişi (1), iyi bir tanıtıcı (1), gezgin (4), dünyada ilk seyahatnameyi yazan kişi (1), gezen kişi (2)
Evliya Çelebi Seyahatnamesi	Gezdiği yerlerde gördüklerini kitaba dökülmüş hali (12), 10 ciltlik kitap (3), seyahat ettiği yerlerle ilgili aldığı notlar (6), 17. Yy Osmanlı hakkında bilgi verir (4), çeşitli alanlarda defterine not alması (4), gittiği yerlerin güzelliklerini anlattığı kitap (1), gezdiği yerlerin seyahatnamesi (3), gezdiği yerlerin anı defteri (1), gittiği yerlerde yaptığı araştırmalar (1), gezi defteri (1), şehirlerin bilgilerini yazmıştır (1), anılarını kitaba dökmüştür (1), bilgi verici (1), gezdiği yerler hakkında düşünceleri (1), tv programları gibi (1), bir çok kentin tanıtımı yapılıyor (2)

2. Soru: Evliya Çelebi ve Seyahatname'sini nasıl tanımlarsınız? Sorusuna orta sosyo-ekonomik düzeydeki 77 öğrencinin 50'si geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 11: İkinci Soru (Orta Sosyo-Ekonomik Düzey)

Evliya Çelebi	Gezgin (17), bir çok yeri gezen kişi (4), seyyah (2), Türk seyyah (2), ünlü seyyah (4), Türkiye'yi dolaşmış kişi (1), bilgili insan (2), gezmeyi seven kişi (1), fikir adam (1), gezip gördüklerini yazan kişi (1), meraklı kişi (2), hayatını geziye adanmış insan (1).
Evliya Çelebi Seyahatnamesi	Önemli bir armağan (1), gördükleri ve düşüncelerini yazdığı kitap (3), gezdiği yerleri anlatmıştır (13), her şeyi anlattığı günlük (1), gezdiği yerleri bilgi katarak sunmuştur (1), geniş kapsamlı kitap (2), ünlü eser (1), bilgilendirici kaynak (7), büyüklerin tavsiye ettiği kitap (1), dünyanın bütün güzelliklerini anlatan kitap (1), Türk kültürünü anlatan kitap (1), seyahat kitabı (1)

2. Soru: Evliya Çelebi ve Seyahatname'sini nasıl tanımlarsınız? Sorusuna alt sosyo-ekonomik düzeydeki 72 öğrencinin 35'i geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 12: İkinci Soru (Alt Sosyo-Ekonomik Düzey)

Evliya Çelebi	Gezgin (9), bilgili (1), seyyah (2), evliya (2), sanatkar (1), gerçeği gösteren insan (1), her yeri gezmiş kişi (1), ünlü seyyah (1), 17. Yy'da yaşamış kişi (1), bilgin (2)
Evliya Çelebi Seyahatnamesi	Not olarak yazdığı kitap (8), yazılı Türkiye haritası (1), gördüklerini anlatan kitap (6), gezdiği yerler hakkında bilgileri (3)

3. Soru: Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ni nasıl hazırlamıştır? Sorusuna üst sosyo-ekonomik düzeydeki 84 öğrencinin 38'i geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 13: Üçüncü Soru (Üst Sosyo-Ekonomik Düzey)

Evliya Çelebi Seyahatnamesini Nasıl Yazmıştır?	Edindiği bilgilerle (2), araştırıp (1), not alıp daha sonra kitap haline getirmiştir (20), balonla gezip bir kağıda mürekkeple yazmıştır (1), kayıtlarını sağlam tutarak (1), kuş tüyüyle yazmıştır (1), atlı arabayla gezerek (1), birçok insanla beraber yazmıştır (1), planlı ve projeli yazmıştır (1), trenle gezerek (1), her şehir için liste hazırlamıştır (2), o an gördüğünü yazmıştır (1), tekneyle gezerek (1), uçakla gezerek (1), at ile gezerek (1)
---	---

3. Soru: Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ni nasıl hazırlamıştır? Sorusuna orta sosyo-ekonomik düzeydeki 77 öğrencinin 33'ü geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 14: Üçüncü Soru (Orta Sosyo-Ekonomik Düzey)

Evliya Çelebi Seyahatnamesini Nasıl Yazmıştır?	Zorlukla (1), bilgi toplayarak (6), notlar alarak (16), dikkatini çeken şeyleri deftere aktararak (1), düşüncelerini de katarak (1), inceleyerek (1), uzun yıllarca (1), gözlemleyerek (2), kitap okuyarak (1), aklında kalanları (1), eliyle yazmıştır (1), amaçlı yazmıştır (1)
---	---

3. Soru: Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ni nasıl hazırlamıştır? Sorusuna alt sosyo-ekonomik düzeydeki 72 öğrencinin 29'u geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 15: Üçüncü Soru (Alt Sosyo-Ekonomik Düzey)

Evliya Çelebi Seyahatnamesini Nasıl Yazmıştır?	Not alarak (24), araştırarak (2) bilgi toplayarak (4)
---	---

4. Soru: Hangi kentin seyahatnamesini yazmak isterdiniz? Sorusuna üst sosyo-ekonomik düzeydeki 84 öğrencinin 64'ü geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 16: Dördüncü Soru (Üst Sosyo-Ekonomik Düzey)

Hangi Kentin Seyahatnamesini Yazmak İsterdiniz?	Ankara (11), Bolu (1), Venedik (1), Hollywood (1), Seul (1), Londra (1), Newyork (1), Madrid (1), Sydney (1), Rio (1), Paris (1), Artvin (1), Yozgat (1), Kastamonu (1), İstanbul (11), Malatya (1), Konya (6), Kayseri (1), Antalya (2), Afyon (1), Erzincan (1), Rize (1), İzmir (2), Trabzon (2), Edirne (1), Muğla (3), Nğde (1), Bursa (1), Sivas (1), Roma (1)
--	--

4. Soru: Hangi kentin seyahatnamesini yazmak isterdiniz? Sorusuna orta sosyo-ekonomik düzeydeki 77 öğrencinin 58'i geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 17: Dördüncü Soru (Orta Sosyo-Ekonomik Düzey)

Hangi Kentin Seyahatnamesini Yazmak İsterdiniz?	İstanbul (23), Çanakkale (2), Ankara (5), Muğla (1), Artvin (1), İzmir (3), Gaziantep(1), Trabzon (3), Mardin (1), Nevşehir (1), Rize (1), Aydın (1), Kayseri (2), Konya (1), Manisa (1), Mersin (1), Paris (3), Newyork (1), Tokyo (1), Los Angeles (1), Ohio (1), Antalya (2), Kırşehir (1)
--	---

4. Soru: Hangi kentin seyahatnamesini yazmak isterdiniz? Sorusuna alt sosyo-ekonomik düzeydeki 72 öğrencinin 62'si geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 18: Dördüncü Soru (Alt Sosyo-Ekonomik Düzey)

Hangi Kentin Seyahatnamesini Yazmak İsterdiniz?	Paris (2), Atina (1), Lizbon (2), Yeni Delhi (1), Ankara (8), Çorum (1), Şanlıurfa (1), Çanakkale (5), Erzurum (2), Bursa (2), Hakkari (2), İstanbul (19), Nevşehir (1), Hatay (1), Bursa (1), Konya (3), Kars (1), Trabzon (2), Gaziantep (1), Mardin (1), Eskişehir (1), Nevşehir (1)
--	---

5. Soru: Nasıl bir seyahatname yazmak isterdiniz? Sorusuna Üst sosyo-ekonomik düzeydeki 84 öğrencinin 54'ü geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 19: Beşinci Soru (Üst Sosyo-Ekonomik Düzey)

Nasıl Bir Seyahatname Yazardınız?	Bildiklerimle (2), Tarihi Özellikleri Anlatan (3), Kültürel Özellikler Anlatan (7), Doğal Güzellikleri Anlatan (3), Detaylı (2), Komik (6), Kapsamlı (2), Dikkat Çeken (7), Farklı Şeyleri Anlatan (1), İnsanları Anlatan (1), Güzellikleri Anlatan (1), Şehrin En Belirgin Özelliklerini Anlatan (1), Günlük Gibi (2), Bilgilendirici (1), Çocukların Anlayacağı Şekilde (1), Hikaye Şeklinde (1), Planlı (1), Videolu (1), Bitkilerle İlgili (1), Etkileyici (1), Resimli (1), Belgesel Şeklinde (1), Türk Memleketlerini Anlatan (1), Türkiye'yi Anlatan (1), Kısa (1), Özlü Sözler Kullanarak (1), Düşüncelerim De Anlatan (1), Uzun (2), Kapsamlı (3), Zor Yaşamları Konu Edinen (1)
--	---

5. Soru: Nasıl bir seyahatname yazmak isterdiniz? Sorusuna orta sosyo-ekonomik düzeydeki 77 öğrencinin 65'i geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 20: Beşinci Soru (Orta Sosyo-Ekonomik Düzey)

Nasıl Bir Seyahatname Yazardınız?	Hayatı Anlatan (3), Farklı Yerleri Anlatan (1), Düşüncelerimi Katan (3), Bilgilendirici (7), Fotoğraflı (7), Detaylı (3), Kolay Anlaşılır (1), Betimleyici (1), Tarihi Özellikleri Anlatan (4), Kısa (7), Eğlenceli (5), Kültürel Özellikleri Anlatan (6), Sıkıcı Olmayan (1), Dikkat Çekici (1), Kapsamlı (2), Şehirleri Anlatan (1), Özel Yerleri Anlatan (2), Güzellikleri Anlatan (1), Değişik Yerleri Anlatan (3), Anadoluyu Anlatan (1), Modaya Ve Çizime Dayalı (1), Günlük Gibi (1), İnsan Algoritmasının En İyi İncelendiği Şekilde (1), Heyecanlı (1),
--	--

5. Soru: Nasıl bir seyahatname yazmak isterdiniz? Sorusuna alt sosyo-ekonomik düzeydeki 72 öğrencinin 33'ü geçerli yanıt vermiştir.

Tablo 21: Beşinci Soru (Alt Sosyo-Ekonomik Düzey)

Nasıl Bir Seyahatname Yazardınız?	Fotoğraflı (4), Bilgilendirici (5), Güzel Yerleri Anlatan (2), Tarihi Özellikleri Anlatan (8), Kültürel Özellikleri Anlatan (1), Detaylı (3), Heyecanlı (2), Faydalı (1), Açıklayıcı (1), Uzun (1), Yaşadıklarını Anlatan (1), Özel Yerleri Anlatan (1), Kısa (2), Meşhur Özellikleri Anlatan (1), Maceralı (1), Pozitif Özellikler Barındıran (1), Doğal Özellikleri Anlatan (1)
--	---

10. SONUÇ

Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi'ne ilişkin sosyo-ekonomik düzey farkı gözetilmeksizin katılımcıların geliştirdikleri metaforlara ve buna bağlı olarak oluşturulan metafor kategorileri incelendiğinde, Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ni katılımcıların büyük bir çoğunluğunun bilgi veren şeklinde algıladıkları görülmektedir. Katılımcıların oluşturduğu metaforlar, sosyo-ekonomik düzey farkına göre incelendiğinde ise üst sosyo-ekonomik düzeyde en fazla kitaba, orta sosyo-ekonomik düzeyde en fazla haritaya ve alt sosyo-ekonomik düzeyde ise en fazla kitaba benzetilmektedir. Ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yeterince yer almayan Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ni katılımcılar, sadece bir kitaptan ve bilgi aktaran bir araçtan ibaret olarak gördükleri söylenebilir. Bu durum üst, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeye göre değişmemektedir.

Seyyaha ilişkin sosyo-ekonomik düzey farkı gözetilerek katılımcıların algıları incelendiğinde üst, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların çoğu gezgin olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Çoğunluğun cevaplarına bakıldığında seyahatnameyi ise üst sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcılar gezilen yerin yazısı, orta sosyo-ekonomik düzey gezen kişinin yazdığı not ve alt sosyo-ekonomik düzeydekiler ise gezdikleri yerlerden bilgi toplayıp kitap oluşturmak olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin seyyah ve seyahatnameye ilişkin bilgilerinin olduğu ve bu kavramlara yabancı olmadıkları söylenebilir.

Evliya Çelebi'ye ilişkin sosyo-ekonomik düzey farkı gözetilerek katılımcıların algıları incelendiğinde üst sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların çoğu çok gezmiş biri olarak tanımlamaktadır. Orta ve alt sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların çoğu ise, gezgin olarak tanımlamışlardır. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ni ise üst sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların çoğu, gezdiği yerlerde gördüklerinin kitaba dökülmüş hali olarak tanımlamaktadırlar. Orta sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların

çoğu ise Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ni gezdiği yerleri anlatan olarak tanımlamışlardır. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların çoğu ise, not olarak yazdığı kitap olarak tanımlamışlardır. Ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi'ne ilişkin bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir.

Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'ni nasıl yazdığına dair sosyo-ekonomik düzey farkı gözetilerek incelendiğinde üst, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların çoğu gezerken notlar olarak hazırladığını belirtmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin Evliya Çelebi'nin Seyahatname'yi nasıl hazırladığına dair sınırlı olsa bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir.

Seyahatnamesini yazmak istedikleri kentler sosyo-ekonomik duruma göre incelendiğinde üst sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların çoğu eşit şekilde İstanbul ve Ankara demişlerdir. Orta sosyo-ekonomik ve alt sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların çoğu ise, İstanbul demişlerdir. Ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde İstanbul'un öğrenciler tarafından en çok merak edilen kent olduğu sonucuna varılmıştır. Bunların yanı sıra üst, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların azda olsa yabancı kentlerin de seyahatnamesini hazırlamak istedikleri tespit edilmiştir.

Sosyo-ekonomik düzey farkına göre incelendiğinde üst sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların çoğu dikkat çeken ve kültürel özellikleri anlatan bir seyahatname yazmak istediklerini belirtmişlerdir. Orta sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcılar ise, fotoğraflı ve kısa bir seyahatname, alt sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcılar ise tarihi özellikleri anlatan seyahatname yazmak istediklerini belirtmişlerdir. Ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin seyahatname yazmaya istekli oldukları anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra verdikleri cevaplarla ise, aslında buldukları dönemle ilgili olarak fotoğraflı olması ve kısa olmasını istedikleri tespit edilmiştir. Yine ilgileri doğrultusunda tarihi ve kültürel özellikleri anlatan bir seyahatname hazırlamak istedikleri tespit edilmiştir.

Bütün bulgular incelendiğinde, öğrencilerin Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi'ne ilişkin bilgilerinin eksik olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi'ne ilişkin fikirlerinin olduğu düşünülerek Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan çeşitli kazanımların öğrencilere verilmesinde, önemli bir seyyah olan Evliya Çelebi ve onun eseri Seyahatnamesi yer almalıdır. Böylelikle öğrencilere, hem istedik davranışların kazandırılması hem de kültürümüzün önemli şahsiyetlerinden biri olan Evliya Çelebi'yi daha iyi tanımaları sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Baş, T. ve Akturan, U. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kaymakçı, S. (2013). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Sözlü ve Yazılı Edebi Türlerin Kullanım Durumu. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 230-255.
- Merriam, S. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Öztürk, C., Keskin, S., & Otluoğlu, R. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2012). *Ankara İli Merkez İlçelerine Ait Gelişmişlik Düzeyi Verileri*.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.